

Protocol van de sociale partners: Volledig openen voortgezet onderwijs

Opgesteld door AOb, CNV Onderwijs, FvOv en VO-raad.

4 september 2020

Volledig openen van het voortgezet onderwijs

Het kabinet heeft op 24 juni 2020 besloten dat vanaf 1 juli – op basis van het advies van het OMT - de 1,5 meter afstand tussen alle leerlingen onderling in het voortgezet onderwijs wordt losgelaten. Dit geldt ook voor leerlingen in het vo die 18 jaar of ouder zijn. De afstand van 1,5 meter tussen onderwijspersoneel en leerlingen blijft wel gehandhaafd, net als tussen onderwijspersoneel onderling¹.

De scholen hebben met ingang van het nieuwe schooljaar de deuren volledig geopend. Daarmee accepteert het kabinet een beperkt risico op verdere verspreiding omdat de negatieve effecten van een langer durende beperkte openstelling zwaarder wegen. Dat betekent dat alle leerlingen weer op alle dagen naar school kunnen.

De hygiënemaatregelen van het RIVM blijven van kracht en het is extra van belang dat die worden nageleefd. Daarbij gaat het om:

- Een goede melding en monitoring van besmettingen, vanaf één vastgestelde Covid-19-besmetting.
- Het strikt toepassen van de hygiënemaatregelen.

Naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen rondom Covid-19, nieuwe inzichten vanuit de praktijk dan wel nieuwe richtlijnen vanuit het kabinet en/of het RIVM kan dit protocol herzien worden. Het is goed om dit met regelmaat te checken!

De oranje gearceerde voorschriften dienen toegepast te worden i.v.m. veiligheids- en hygiënemaatregelen. De niet-gearceerde aanbevelingen zijn praktische adviezen voor de uitvoering van dit protocol. Op de websites van de VO-raad, AOb, CNV Onderwijs en FvOv zijn Q&A's te vinden die ingaan op verschillende vragen omtrent de toepassing van dit protocol.

---

¹ In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, de praktische vakken, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een door het RIVM toegestane maatregel. Bij de vakken waar dit van toepassing is, treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg over hoe te handelen.

Uitgangspunten van sociale partners voor het voortgezet onderwijs

Het kabinet heeft aangegeven dat het openen van scholen veilig kan, mede gebaseerd op onderzoek en richtlijnen van het RIVM, zorgen scholen dat het veilig is.

1. Richtlijnen van het RIVM en het daarop gebaseerde, door de sociale partners opgestelde, protocol zijn voor **iedereen leidend**.
2. De Arbowet-verplichtingen zijn onverkort van kracht. Zo voldoen schoolbesturen aan hun Arbowet-verplichtingen als zij hun werknemers voorlichten over de maatregelen die zij tegen de besmettingsrisico's hebben getroffen en hen instrueren over de wijze waarop zij de RIVM-richtlijnen moeten naleven. Besturen dienen toe te zien op het naleven van de instructies. Werkgevers voeren hierover overleg met de PMR. Daar waar de Arbowetgeving (verankerd in de Coronanorm van de Arbocatalogus VO) de richtlijnen van het RIVM dan wel dit protocol overstijgt, geldt de [Coronanorm Arbocatalogus VO](#).
3. Vanaf 1 juli is de 1,5 meter afstand tussen alle leerlingen onderling in het voortgezet onderwijs vervallen. Tussen onderwijspersoneel en leerlingen, en tussen onderwijspersoneel onderling blijft de 1,5 meter afstand wel gehandhaafd².
4. Onderwijs is een van de vitale sectoren in onze samenleving. Werknemers die gezond zijn, zijn beschikbaar voor het verzorgen van het onderwijs op de school en komen werken.
  - a. Werknemers die tot een risicogroep behoren komen werken mits het een controleerbare omgeving betreft, eventueel met aanvullende maatregelen. Werknemers uit de risicogroepen hebben de keuze van dit uitgangspunt af te wijken na overleg met de werkgever (al dan niet met betrokkenheid van de bedrijfs-/arbo-arts).
  - b. Werknemers die zich zorgen maken komen werken en gaan in gesprek met de werkgever over eventuele aanvullende afspraken (al dan niet met betrokkenheid van de bedrijfs-/arbo-arts).
  - c. Leerlingen die tot een risicogroep behoren kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is een keuze van de ouders/verzorgers na overleg met de school en eventuele betrokkenheid van de behandelend arts of jeugdarts.
  - d. Werknemers/leerlingen met gezinsleden/huisgenoten uit een risicogroep komen werken of gaan naar school. Werknemers/leerlingen met gezinsleden/huisgenoten uit een risicogroep hebben de keuze van dit uitgangspunt af te wijken na overleg met de werkgever/school (al dan niet met betrokkenheid van de bedrijfs-/arbo-arts).
  - e. Zwangere werkneemsters worden vanaf het derde trimester van de zwangerschap vrijgesteld van hun (reguliere) werk als het niet lukt om 1,5 meter afstand van anderen te houden. Zij

² In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, de praktische vakken, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een door het RIVM toegestane maatregel. Bij de vakken waar dit van toepassing is, treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg over hoe te handelen.

moeten vanaf het derde trimester (vervangend) werk doen waarbij de afstand van 1,5 meter wel gehandhaafd kan worden.

5. In het geval dat er binnen een school docenten zijn die na overleg met de werkgever zijn vrijgesteld van werken op locatie, kan een school besluiten - in overleg met de medezeggenschap en de docent(en) in kwestie - of en op welke wijze onderwijs op afstand wordt geboden. Hierbij wordt in ieder geval meegenomen dat een docent niet *op hetzelfde moment* afstandsonderwijs en fysiek onderwijs geeft³. Daarnaast wordt rekening gehouden met de belastbaarheid en normjaartaak van medewerkers. De keuze voor afstandsonderwijs is echter nadrukkelijk de professionele keuze van de school, het kan dan ook niet door individuele ouders/verzorgers worden afgedwongen. Het spreekt voor zich dat scholen niet aan het onmogelijke worden gehouden.
6. Voor onderwijsondersteunend personeel geldt de richtlijn om zo veel mogelijk thuis te werken, met uitzondering van de werkzaamheden die op school (of locatie) moeten worden uitgevoerd. Hierover worden afspraken gemaakt.
7. Schoolbesturen gaan over de nadere praktische en onderwijsinhoudelijke invulling op school in overleg met hun medezeggenschapsraad en maken hierover afspraken. Bij de uitvoering van dit protocol wordt de medezeggenschapsraad betrokken op basis van de WMS, waarbij de termijnen voor overleg in redelijkheid worden ingevuld, zodanig dat snel besluiten kunnen worden genomen.
8. Om de druk op het openbaar vervoer te kunnen blijven verlagen, worden leerlingen (en personeel) verzocht om zoveel mogelijk op de fiets te komen dan wel zich te laten brengen en halen door een ouder/verzorger.

Scholen maken afspraken met de regionale vervoerder over het gebruik van openbaar vervoer.

Scholen die dagelijks minder dan 100 leerlingen in het OV naar school krijgen, zijn - na eenmalige afmelding bij de vervoerder - uitgezonderd van deze afspraken. De volledige afspraken en het proces vindt u in het '[Afsprakenkader Veilig Vervoer VO](#)'. Voor het leerlingenvervoer, o.a. in het speciaal onderwijs, blijft de gemeente verantwoordelijk zoals deze dat nu ook is.

---

³ Wel is het mogelijk dat in deze situatie waarbij de docent fysiek lesgeeft, de leerling via camera op afstand de (fysieke) les kan volgen, hetgeen niet onder het afstandsonderwijs te scharen valt.

Het protocol Volledig openen voortgezet onderwijs

1. Hygiëne en veiligheid

Algemeen

De RIVM-richtlijnen zijn leidend. Dat betekent:

- Volwassenen en leerlingen houden 1,5 meter afstand van elkaar. Dit geldt ook voor volwassenen onderling⁴.
- We wassen onze handen meerdere keren per dag goed, ten minste 20 seconden. Dit gebeurt in ieder geval bij binnenkomst in het lokaal, voor de pauze, na de pauze en na toiletbezoek.
- We schudden geen handen.
- We hoesten en niezen in onze elleboog.
- We zitten niet aan ons gezicht.

Een school kan aanvullende maatregelen invoeren, zoals een mondkapjesplicht. Een mondkapjesplicht is volgens de huidige medische inzichten niet nodig op school. Als een school een dergelijke plicht toch invoert, geldt wel een aantal voorwaarden. De school moet de noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit ervan kunnen onderbouwen. De plicht moet dan worden vastgesteld in het leerlingenstatuut en de arbeidsvoorwaarden. Daarbij moet in elk geval de medezeggenschap betrokken worden. Het schoolbestuur moet ook rekening houden met de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de plicht. Bij het handhaven van de mondkapjesplicht zal de school zorgvuldig de proportionaliteit in acht moet nemen: het belang van de leerplicht weegt immers ook zwaar. Het is daarom belangrijk dat de school hier een goed gesprek over voert met leerlingen, ouders en personeel. Voorts dienen scholen elkaar niet te verrassen en strekt het tot aanbeveling de scholen in de omgeving te informeren over het instellen van dergelijke maatregelen.

Klachten en thuisblijfgeregels

Een personeelslid/leerling met de volgende (luchtweg) klachten blijft thuis bij:

- Neusverkoudheid
- Hoesten
- Moeilijk ademen/benauwdheid
- Bij verhoging of koorts
- Plotseling verlies van reuk of smaak

Een personeelslid/leerling mag weer naar school als hij/zij 24 klachtenvrij is of de corona test een negatieve uitslag heeft.

Een personeelslid/leerling blijft thuis als iemand in het huishouden verhoging of koorts en/of benauwdheidsklachten heeft.

Een personeelslid/leerling mag weer naar school als iedereen binnen het huishouden 24 uur geen klachten heeft.

⁴ In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, de praktische vakken, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een door het RIVM toegestane maatregel. Bij de vakken waar dit van toepassing is, treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg over hoe te handelen.

<p>Conform richtlijn RIVM: Wanneer een leerling gedurende de dag klachten ontwikkelt (verhoging, koorts, neusverkoudheid, hoesten en/of moeilijk ademen/benauwdheid) gaat de leerling naar huis en wordt geadviseerd om zich te laten testen. Ouders/verzorgers worden hierover geïnformeerd. Ook eventuele broers of zussen op dezelfde school worden hierover geïnformeerd en naar huis gestuurd en ook hier wordt geadviseerd om zich te laten testen indien zij klachten vertonen.</p>
<p>Conform richtlijn RIVM: Wanneer een personeelslid gedurende de dag klachten ontwikkelt (verhoging, koorts, neusverkoudheid, hoesten en/of moeilijk ademen/benauwdheid) gaat het personeelslid naar huis en wordt geadviseerd zich te laten testen.</p>
<p>Leerlingen die behoren tot een risicogroep kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is de beslissing van ouder(s)/verzorger(s) in overleg met de school. Bij langdurig thuisblijven van de leerling treden de reguliere processen rondom passend onderwijs in werking.</p>
<p>Leerlingen van wie gezinsleden tot de risicogroep behoren kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is de beslissing van ouder(s)/verzorger(s) in overleg met de school. Bij langdurig thuisblijven van de leerling treden de reguliere processen rondom passend onderwijs in werking.</p>
<p>Het is gebruikelijk dat scholen uitbraken van infectieziekten melden bij de GGD-afdeling infectieziektebestrijding. De algemene regel is dat de schoolleider of locatiemanager een ongewoon aantal gevallen van een ziekte van vermoedelijk infectieuze aard bij de GGD meldt. Dit geldt ook voor (mogelijke) coronavirusinfecties. Maar omdat er inmiddels een nationaal testbeleid geldt voor COVID-19, is nu bepaald dat de schoolleider of locatiemanager één of meer bevestigde besmettingen met COVID-19 meldt bij de GGD als zij daarover nog niet door de GGD zijn benaderd.</p>
<p>Iedereen met aan Covid-19 gerelateerde klachten wordt dringend verzocht zich laten testen. Zie m.b.t. de instructies ook https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/testen</p>
<p>Positief getest op Covid-19</p>
<p>Een personeelslid/leerling die positief getest is op Covid-19 gaat in thuisisolatie. Betreffende persoon mag weer uit isolatie nadat deze 24 uur geen klachten meer heeft gehad die passen bij Covid-19 én het minimaal 7 dagen geleden is dat het personeelslid/leerling ziek werd. Zie ook https://lci.rivm.nl/leefregels</p>
<p>Een personeelslid/leerling die positief getest is op Covid-19 maar geen klachten heeft moet 72 uur (3 dagen) vanaf de testafname thuisblijven in isolatie, omdat dit besmettelijk kan zijn voor anderen.</p> <p>Ook huisgenoten moeten thuisblijven, omdat zij misschien besmet zijn geraakt en op deze wijze voorkomen dat zij anderen besmetten. De isolatie eindigt als er tot 72 uur (3 dagen) na de testafname geen klachten zijn die passen bij COVID-19. De GGD bespreekt met de geteste wanneer dit het geval is.</p> <p>Als zich binnen de 72 uur (3 dagen) na testafname klachten ontwikkelen bij het personeelslid/leerling, dan blijft de thuisisolatie in stand. Ook huisgenoten moeten dan thuis in quarantaine blijven tot 10 dagen na het laatste risicocontact met het personeelslid/leerling.</p>
<p>Een personeelslid/leerling blijft vanaf het moment dat hij/zij klachten heeft thuis en wordt geadviseerd om zich te laten testen. Diens huisgenoten mogen geen bezoek ontvangen. Heeft het personeelslid/leerling koorts, verhoging of last van benauwdheid, dan moeten de huisgenoten ook thuisblijven. Ook als zij zelf geen klachten hebben. Huisgenoten die werkzaam zijn in de vitale sector of een cruciaal beroep hebben</p>

blijven ook thuis. Voor deze mensen kan een uitzondering worden gemaakt als zij geen klachten hebben. Dat kan alleen na overleg met de werkgever, of bedrijfsarts en de GGD.

Quarantaine: Ouders die met hun kinderen naar een land reizen waar code oranje of rood geldt, of een land of gebied dat tijdens de vakantie wijzigt van code geel naar code oranje of rood, worden dringend geadviseerd bij thuiskomst 10 dagen in quarantaine te gaan. Het in quarantaine gaan zal niet leiden tot een verzuimmelding bij de Inspectie. Scholen zullen, in overleg met de ouders, naar de mogelijkheden kijken voor afstandsonderwijs gedurende de quarantaineperiode.

Voor personeel geldt dat ook zij 10 dagen in quarantaine moeten indien zij terug komen uit een oranje of rood gebied.

Deze richtlijnen vragen:

- Heldere communicatie over veiligheids- en hygiënemaatregelen en over het verder heropenen van de school richting personeel, ouders en leerlingen:
  - Er zijn [posters](#) met de belangrijkste voorzorgsmaatregelen beschikbaar gesteld die scholen kunnen downloaden en uitprinten.
  - De helpdesk van de VO-raad is beschikbaar voor vragen over de inhoud van het protocol.
  - Op de [website](#) van de Inspectie van het Onderwijs is meer informatie beschikbaar over de rol van de Inspectie van het Onderwijs ten aanzien van dit protocol.
  - Het ministerie van OCW heeft een geactualiseerde versie van het servicedocument [gepubliceerd](#), waarin de thans geldende regels en afspraken worden samengevat rond het omgaan met het coronavirus op school.
- Duidelijkheid over de genomen maatregelen binnen de school. Hiervoor kunnen door de school gedragsregels gemaakt worden zodat de veiligheid van leerlingen en docenten zoveel mogelijk kan worden gewaarborgd. Bestaande huisregels van de school kunnen worden aangevuld met de richtlijnen die door het RIVM zijn opgesteld en verwerkt in dit protocol.
- Bij het dagelijks intensief schoonmaken van de school ligt de nadruk op contactpunten en de toiletbediening, alsmede de materialen waarmee onderwijspersoneel in aanraking komt.

2. In de leslokalen

In elk lokaal zijn papieren zakdoeken, water en zeep, of desinfecterende handgel aanwezig, om handen te wassen en de tafels schoon te maken.

Bij binnenkomst in het lokaal wassen leerlingen en docenten hun handen met water en zeep, of desinfecterende handgel. Dit vereist heldere instructies.

Docenten en ander onderwijspersoneel nemen na binnenkomst hun eigen tafels af met water en zeep/allesreiniger (geen desinfectiemiddel) en herhalen dit bij het verlaten van het lokaal. Materialen die door meerdere personeelsleden worden gebruikt, worden met regelmaat schoon gemaakt. Dit geldt ook voor werkplekken en gereedschappen in praktijklokalen.

In ieder lokaal zijn prullenbakken aanwezig en deze worden dagelijks geleegd.

Ventilatie: Lucht lokalen en andere ruimtes meerdere keren per dag door ramen en deuren 10-15 minuten per keer tegenover elkaar open te zetten.

Verder is het goed om recirculatie binnen één gemeenschappelijke ruimte, waar meerdere personen gedurende langere tijd bij elkaar zijn, te vermijden. Het gaat hier dan niet om recirculatie van lucht tussen verschillende ruimtes. Vermijd verder het ontstaan van luchtstromen door mobiele (zwenk)ventilatoren en airco's in gemeenschappelijke ruimtes. Indien er geen andere mogelijkheid is tot verkoeling, zorg er dan voor dat er geen luchtstroom van persoon naar persoon gaat. Voor een volledig overzicht van de normen rondom ventilatie, is de [Coronavirus Arbocatalogus VO](#) van belang.

Daarnaast wordt verwezen naar de [handreiking](#) die door de VO-raad samen met PO-raad en Ruimte-OK is opgesteld en naar de [algemene richtlijnen rondom ventilatie](#) van het RIVM. Verder zorgen scholen voor 1 oktober voor het volgende:

- Alle scholen hebben onder verantwoordelijkheid van het schoolbestuur een check gedaan om te onderzoeken of de gebouwen voldoen aan de eisen;
- Als hun gebouwen niet aan de eisen voldoen, is er contact opgenomen met de lokale GGD. Wat de maatregelen zijn die een school moet nemen is per situatie afhankelijk. De GGD adviseert hierover.
- Alle scholen communiceren vóór 1 oktober aan hun onderwijspersoneel en leerlingen waar de school staat. Dit betekent dat de school ofwel communiceert dat de gebouwen voldoen aan de eisen, ofwel welk plan er ligt om ervoor te zorgen dat de gebouwen voldoen aan de eisen. Ook communiceert de school dit aan de sectorraad, waarmee wordt bijgedragen aan het landelijk beeld.

Zorg ervoor dat personeel en leerling zo weinig mogelijk rondloopt tijdens een les.

3. Op de gang en in de pauze

Om de 1,5 meter afstand tussen leerlingen en onderwijspersoneel en tussen personeel onderling zo goed mogelijk te waarborgen, kunnen vaste looproutes of looppaden binnen de school worden aangebracht.

Gespreide pauzes kunnen bijdragen aan het verminderen van de piekdruk op de gangen, in de aula of in de kantine.

Richt de personeelskamer dusdanig in dat er 1,5 meter afstand tussen onderwijspersoneel gehouden kan worden.

De kantine kan open. De school gaat met de cateraar in gesprek over de wijze waarop de kantine open kan, met inachtneming van de veiligheids- en hygiënemaatregelen.

4. Bij aankomst en vertrek

Bij de ingang(en) van iedere schoollocatie worden de geldende veiligheids- en hygiënemaatregelen zichtbaar gecommuniceerd. Maak eventueel gebruik van de beschikbare [posters](#).

5. Vervoer

Scholen maken afspraken met de regionale vervoerder over het gebruik van openbaar vervoer.

Scholen van wie dagelijks minder dan 100 leerlingen met het OV naar school gaan zijn, na eenmalige afmelding bij de vervoerder, uitgezonderd van deze afspraken. De volledige afspraken en het proces vindt u in het '[Afsprakenkader Veilig Vervoer VO](#)'.

6. Activiteiten

Aan scholen wordt geadviseerd terughoudend om te gaan met bijeenkomsten op school (voor bijvoorbeeld oudergesprekken, vergaderingen of vieringen) en deze alleen plaats te laten vinden indien noodzakelijk. Mocht het gaan om een noodzakelijke bijeenkomst, dan dient zoveel mogelijk rekening te worden gehouden met rustige tijdstippen en de veiligheidsvoorschriften dienen in acht te worden genomen. Online contact tussen school en ouders wordt geadviseerd.

Voor groepsactiviteiten zoals studiereizen, vieringen, voorstellingen en excursies gelden de algemene richtlijnen vanuit de overheid voor bijeenkomsten buiten het reguliere lesaanbod. De afweging over het al dan niet organiseren van groepsactiviteiten wordt op school- of bestuursniveau gemaakt binnen de richtlijnen van het RIVM. In het geval van buitenlandse reizen is het noodzakelijk de nationale en lokale afspraken te kennen en rekening te houden met het feit dat deze snel kunnen wijzigen.

7. Stages

Stages van leerlingen kunnen doorgang vinden als:

- De richtlijnen van het RIVM en van de sector waarin de stagiair werkzaam is, worden nageleefd door de leerling en de stageorganisatie.

8. Praktische vakken

Besteed specifiek aandacht aan praktische vakken met meer contact tussen leerling en docent. Pas de praktische activiteiten zoveel mogelijk aan, waarbij 1,5 meter afstand tussen docent en leerling zoveel mogelijk blijft gewaarborgd. Indien het waarborgen van de 1,5 meter afstand niet mogelijk blijkt, worden bepaalde onderdelen waar mogelijk op een andere manier georganiseerd (bewegingsonderwijs, handvaardigheid, techniek etc.). Dit is een – door het RIVM toegestane - afwijking van de landelijke maatregelen. Bij de vakken waar dit van toepassing is, treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg.

Hierbij is ook extra aandacht voor schoonmaak van materialen waarmee docenten in aanraking komen noodzakelijk.

Het in groepsverband geforceerd verheffen van de stem is verboden. Hierbij gaat het onder meer om hard meezingen bij concerten en optredens, spreekkoren en schreeuwen.

Zingen op school in de muzikles is, met de beperking zoals hierboven vermeldt, wel weer mogelijk. Koren en zangensembles kunnen weer repeteren en optreden. Voor beide gelden de adviezen van het

RIVM over koren en zangensembles. Leerlingen onderling hoeven bij zingen geen afstand te houden, leerlingen ten opzichte van docenten en docenten onderling wel.

Uit voorzorg worden *extra maatregelen* voor de ventilatie geadviseerd in de ruimtes waar wordt gezongen, naast de standaard ventilatieadviezen. Ventileer de ruimte waar gezamenlijk wordt gezongen 24 uur per dag en zorg ervoor dat in de pauzes en na de les de ruimte ongeveer 10 minuten wordt gelucht (dit advies is gebaseerd op normen uit LCHV Hygiënerichtlijnen).

Bij twijfel over de ventilatie en luchtstromen in de ruimte is het aan te raden professioneel advies in te winnen. Zorg ervoor dat tijdens het luchten mensen niet in de ruimte aanwezig zijn of, als dat niet mogelijk is, voorkom dat mensen in de luchtstroom achter elkaar zitten tijdens het luchten.

Het bewegingsonderwijs kan vanaf 1 juli zowel buiten als binnen worden gegeven. Zie ook <https://www.kvlo.nl/hulp-en-advies/juridisch-onderwijs-cao/onderwijs.html> voor het protocol LO voor VO en VSO/PRO.

9. Praktijkonderwijs en beroepsgerichte vakken

Voor het praktijkonderwijs en beroepsgerichte vakken worden theorie- en praktijkvakken gegeven. Voor de uitvoering van de theorievakken en lessen gelden dezelfde voorzorgsmaatregelen zoals deze worden voorgesteld binnen de richtlijnen voor veiligheid en hygiëne van het RIVM en als zodanig opgesteld in dit protocol.

In de praktijklessen in het beroepsgerichte onderwijs, het praktijkonderwijs en in noodsituaties is het afstand houden tussen leerling en docent niet altijd mogelijk, dus daar houden leerlingen en docenten zoveel als mogelijk 1,5 meter afstand. Dit is een – door het RIVM toegestane - afwijking van de landelijke maatregelen. Bij de vakken waar dit van toepassing is treden het betrokken onderwijspersoneel en de schoolleiding met elkaar in overleg.

De afspraken met betrekking tot het leerlingenvervoer in het 'Afsprakenkader Veilig Vervoer VO' zijn ook van toepassing op het praktijkonderwijs.

De [Stichting Platforms VMBO](#) en de [Sectorraad Praktijkonderwijs](#) hebben servicedocumenten ontwikkeld met meer informatie over respectievelijk het beroepsgerichte vmbo en het praktijkonderwijs.

10. ISK

Communiceer over de afspraken en regels op school, zowel met de leerlingen als de ouders/verzorgers. In eenvoudige taal, met pictogrammen en waar mogelijk/nodig ook in de moedertaal. Denk hierbij aan inzet van Google Translate. [Posters](#) zijn in het Engels en Arabisch beschikbaar.

Voor meer informatie kunt u terecht op de [LOWAN-website](#).

11. Voortgezet speciaal onderwijs

Voor het voortgezet speciaal onderwijs is door de sociale partners in het primair onderwijs een protocol ontwikkeld dat is afgestemd op dit protocol. Dit protocol is [hier](#) te vinden.